

1. melléklet a 114/2013. (IV. 16.) Korm. rendelethez

Javaslat a

Hernádi Mihályné csipkekészítő hagyományápoló és átörökítő munkássága

"[nemzeti érték megnevezése]"

[települési/tájegységi/megyei/külhoni magyarság] értéktárba történő felvételéhez

Mezőberényi Polgármesteri Hivatal			
Iktatószám: I. 1161		Melléklet: db	
Érkezett: 2016 MÁJ 26.			
Előszám:	Utószám:	Előadó:	
		M. J.	

Készítette:

Orlai Petrics Soma Kulturális Központ
Bartó Róbertné, Szabó Mária
Mezőberény, 2016. május 11.

I.

A JAVASLATTEVŐ ADATAI

1. A javaslatot benyújtó (személy/intézmény/szervezet/vállalkozás) neve:

Orlai Petrics Soma Kulturális Központ

2. A javaslatot benyújtó személy vagy a kapcsolattartó személy adatai:

Név: **Bartó Róbertné, Szabó Mária**

Levelezési cím: **5650 Mezőberény Fő út 6.**

Telefonszám: **66/515-553**

E-mail cím: **opskk@mezobereny.hu**

II.

A NEMZETI ÉRTÉK ADATAI

1. A nemzeti érték megnevezése

Hernádi Mihályné csipkekészítő hagyományápoló - és átörökítő munkássága

2. A nemzeti érték szakterületenkénti kategóriák szerinti besorolása

☐ agrár- és élelmiszergazdaság

☐ egészség és életmód

☐ épített környezet

☐ ipari és műszaki megoldások

☒ **X kulturális örökség**

☐ sport

☐ természeti környezet

☐ turizmus

2. A nemzeti érték fellelhetőségének helye

5650 Mezőberény, Táncsics Mihály u.83 sz.

4. Értéktár megnevezése, amelybe a nemzeti érték felvételét kezdeményezik

X települési

☐ tájegységi

X megyei

☐ külhoni magyarság

5. A nemzeti érték rövid, szöveges bemutatása, egyedi jellemzőinek és történetének leírása

Hernádi Mihályné (Bleyer Erzsébet) 1965-ban született Mezőberényben. Születése óta családjával Mezőberényben él. Első találkozása az anyaggal még egészen kislány korában történt, amikor édesanyja és anyai nagymamája babaruhavarrásra tanítgatta. Nem tagadja, az útja kezdetét nekik köszönheti, mert egyszerűen nem tudott betelni a munkájuk szépségével, a sok - sok gyönyörűséggel, amit varrtak

A különféle kézimunka technikák közül a csipkekészítés a kedvence. Hát így kezdődött és tart rendületlenül már több évtizede a nagy románcuk.

2009-ben jeles eredménnyel végezte el a Kézműves Szakközépiskola és Alapfokú Művészeti Iskola csipkekészítő tanfolyamát és azóta is folyamatosan képezi önmagát, könyveket, folyóiratokat, régi kézimunkákat tanulmányoz, mintákat tervez és nap, mint nap alkot valamit. Amikor elkezdte a csipkeverés tanulását, mint mindenki más, nagyon bizonytalan volt. Úgy gondolta, hogy ami le van rajzolva, vagy fényképezve az "szentírás", attól eltérni nem lehet. Aztán az idő haladtával rájött, hogy a csipkekészítés egy rendkívül szabad műfaj. Bátran lehet próbálkozni, a mintát saját ízlésünk szerint alakítani, bizonyos korlátok között színezni is. Persze ügyelt arra, hogy a hagyományokat megőrizze.

Munkáiban többfajta **csipke**technika jelenik meg:

- azsúrok, varrott, díszítő, csomózott, szalaghorgolás, rojtkötés (makramé), frivolitás (hajócsipke), recehorgolás, zsinór, vertesipke

Textiltörténeti meghatározása szerint a csipke olyan áttört, lyukacsos anyag, amelynek textúrája adja egyúttal a díszítményét is. Ez a szigorú definíció kizárja a csipkék közül a szövet alapra készült áttört hímzéseket és a recét, amely négyzetes, csomózott hálós alapot ékesít hímzéssel. Az elhatárolás a gyakorlatban, sőt magában a szakirodalomban sem ennyire merev. Az előállítás eszköze és módja szerint megkülönböztetünk varrott, vert (köznyelven: klöpli), csomózott (makramé), horgolt, kötött és géppel készült csipkét. A felsoroltak közül a "valódi", azaz művészi csipke csak a két első: varrott és a vert.

A **varrott csipke** anyaga a fehérített vagy fehérítetlen lenfonal, eszköze a tű. (a XVIII. században ritkán selyemszálat is használtak) A szálhúzásos és a vagdalásos hímzésből fejlődött. Előbbinél csak egy irányban húzták ki a szálakat a vászon alaphból, utóbbinál mind a két, azaz vízszinten és függőleges irányban ráncszerűen, kisebb nagyobb üres kockákat képezve a minta igénye szerint. Végül, az alapráncszózatot egy vászonnal alábélelt pergament lapra erősítették és a mintázatot is rárajzolták, amelyet a kontúrok megerősítése után vízszintes sorokban, balról jobbra haladva, egymásba kapaszkodó hurok vagy gomblyuköltéssel varrtak ki. Később ezt a kitöltést a motívumot tagoló, változatos díszítésekkel gazdagították. A körvonalakat egyes típusoknál sűrűn, reliefszerűen körülöleltették. A hézagok áthidalására pálcikákat alkalmaztak.

A **vert csipke** a valódi csipke másik fajtája. Technikája az előbbinél sokkal bonyolultabb. Míg a csipkevarró egyszerre mindig csak egy fonállal dolgozik, a vert csipke készítésénél legkevesebb négyre van szükség. Művészi fokú elsajátítása hosszú tanulást és gyakorlást igényelt. A csipkeverés a paszományszövésből származik, munkaeszközeik is hasonlóak. A vert csipke készítéséhez szükséges egy négyszögű vagy henger alakú párna, a verőpálcák - orsók - a rájuk tekert fonallal, a pontosan előkészített mintarajz, és a veréseket rögzítő speciális gombostűk. A csipkeverésnek három alpművelet van: a fonás, csavarás (cérnázás) és a "szövés". A vert csipke sajátos fajtája a guipure. Két általánosan elfogadott formája van. Egyik a paszományra emlékeztet. Rajzát nagy barokkos motívumok és nagy hézagok adják. A csipke összeépült az alapszövettel, plasztikus arany, ezüst vagy még selyemmel is élénkített pompás dekorációt nyújtott.

Forrás:

https://www.google.hu/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=7&ved=0ahUKEwiv4CVvNHMAhWTVSwKHe3UA1cOFgg5MAY&url=http%3A%2F%2Fjadox.nlvk.hu%2FJaDoX_Portlets%2FdisplayContent%3FdocId%3D13460%26secId%3D125865&usq=AFOjCNEvYXDGKpeU6POQDo2iV0msXpiKIQ&cad=rja

A vert csipkének egy speciális magyar változata a **HUNNIA csipke**. A Hunnia csipkét a XX. század elején Fáy Aladárné teremtette meg, aki magyar motívumokkal gazdagította a sokféle külföldi formakincset és tanfolyamokon oktatta a technikáját az érdeklődő lányoknak, asszonyoknak. Ilyen jó tanítvány volt Möller Istvánné, aki 1936-ban Köröstarcsán a falu asszonyai számára csipkeverő telepet létesített. A műfaj ekkor kapta a Hunnia csipke nevet és ekkor vált védetté.

Forrás: Tarcsai Híradó 2009.májusi száma

6. Indoklás az értéktárba történő felvétel mellett

„A csipke a textilművesség királynője, aki mindig szolgál és nem uralkodik.

- Szolgál, mert finomságával kihangsúlyozza a textil szépségét, és a többi díszítő technikával összhangban megadja annak ünnepélyességét.

- Szolgál, mert szépségével megmutatja a készítő dolgos kezek ügyességét és gazdájuk kitartó türelmét.”

/Mátray Magdolna/

Hernádi Mihályné ilyen szorgalmas, türelmes alkotó. Munkáiról magukért beszélnek a mellékelt fotók lapján. Ma is folyamatosan képezi magát, mert a tökéletességre törekszik.

Új mintákat tervez és megvalósítja a terveit, mert ahogy ő mondja:

„A fonalon rajta van, hogy mi akar lenni.”

Tudását, kézimunkázás örömeit készségesen megosztja másokkal, hiszen 2005 - óta folyamatosan vezet szakkört a Kulturális központban. A csoport és saját munkáit több kiállításon láthatta a helyi közönség.

A legőszintébb dicséret, ha követőkre talál az ember. Hernádi Mihályné leglelkesebb követője a saját lánya, Hernádi Erzsébet. Ez az átörökítő munka, a közösség alázatos szolgálata példa értékű.

Nekünk, mint helyi kötődésűeknek elsődleges célunk a technika megőrzése, a régi munkák, minták, segédeszközök és egyáltalán a hozzá fűzhető hagyományok összegyűjtése, rendszerezése és továbbadása tanítással és majdani bemutatásával, ezért javasoljuk a Mezőberényi Értéktárba történő felvételhez.

7. A nemzeti értékkel kapcsolatos információt megjelenítő források listája (bibliográfia, honlapok, multimédiás források)

- https://www.google.hu/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=7&ved=0ahUK Ewivr4CVvNHMAhWIVSwKHe3UA1cQFgg5MAY&url=http%3A%2F%2Fjadox.nl vk.hu%2FJaDoX_Portlets%2FdisplayContent%3FdocId%3D13460%26secId%3D125865&usq=AFQjCNEvYXDGKpeU6PQQDo2iV0msXpiK1Q&cad=rja
- Mátray Magdolna : A csipkekészítés alapjai
- mno.hu/migr/szaz-eve-szuletett-a-hunnia-csipke-00804
- Tarcsei Híradó 2009.májusi száma
- <https://hu.wikipedia.org/wiki/csipke>
- tkcsipke.blogspot.hu/2014/06/csopkefajtak-zsinorcsipke.htm
- www.mezobereny.hu
- www.opskk.mezobereny.hu

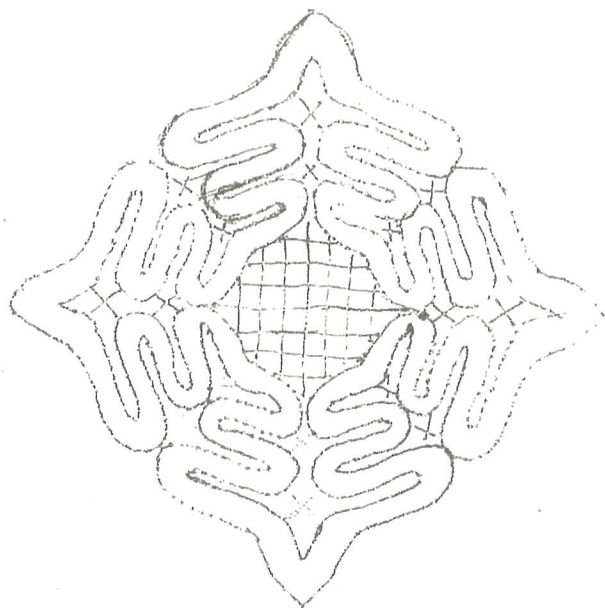
8. A nemzeti érték hivatalos weboldalának címe:

III.

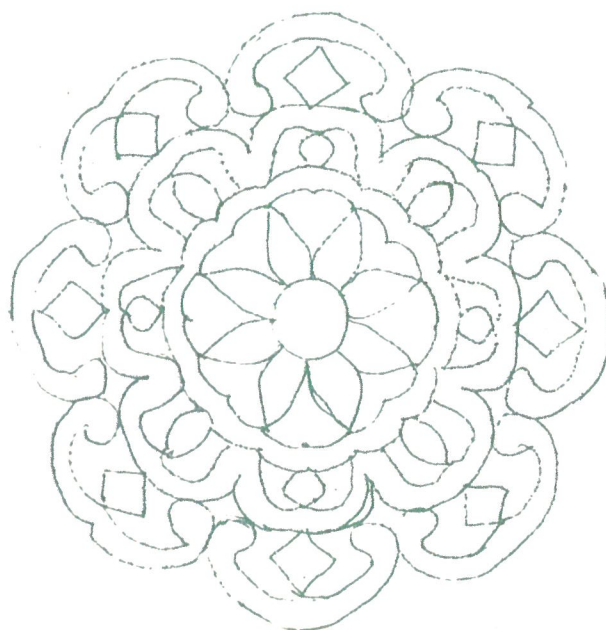
MELLÉKLETEK

1. Az értéktárba felvételre javasolt nemzeti érték fényképe vagy audiovizuális dokumentációja

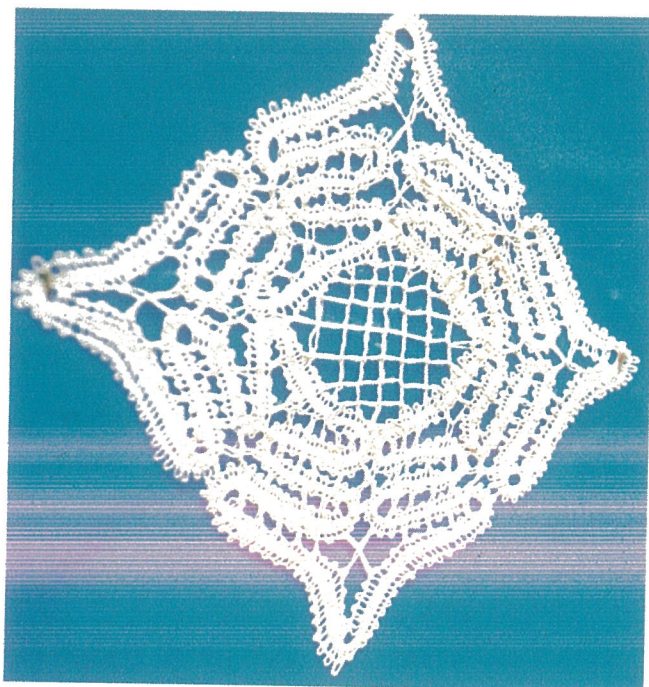
Saját tervezésű vert csipke

Hernádkői 2008. 11.

Hernádkői 2008. 11.

Jeles napok alkalmára készült ajándéktárgyak

2. A Htv. 1. § (1) bekezdés j) pontjának való megfelelést valószínűsítő dokumentumok, támogató és ajánló levelek

Mellékletek:

- a Békés Megyei Népművészeti Egyesület ajánlása
- Hernádi Mihályné hozzájárulási nyilatkozata

Hozzájárulási nyilatkozat

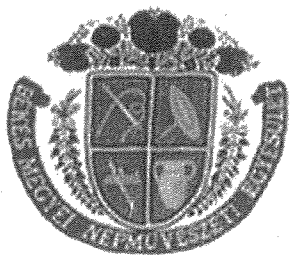
Alulírott **Hernádi Mihályné**(Mezőberény Tánicsics Mihály u 83.sz alatti lakos) hozzájárulok, hogy a fényképeket, információkat, melyeket a „**Hernádi Mihályné csipkekészítő hagyományápoló és átörökítő munkássága**”települési értéktárba történő felvételéhez című adatlap tartalmaz,a Mezőberényi Települési Értéktár Bizottság (egyéb értéktárba kerülés esetén az aktuális értéktár bizottság) az ide vonatkozó jogszabályok figyelembe vétele mellett szabadon felhasználhatja.

Hozzájárulok továbbá, hogy az érték valamely értéktárba történő felvétele esetén az értéktárak számára készített internetes oldalon és a Tv-csatornák által felvett, vágott anyagokban, valamint az értékeket bemutató reklámokban megjelenjen:

Mezőberény,2016. május 11.

Hernádi Mihályné.....

Hernádi Mihályné

Békés Megyei Népművészeti Egyesület

AJÁNLÁS

A Békés Megyei Népművészeti Egyesület nevében tisztelettel ajánlom Hernádi Mihályné munkásságát a Mezőberényi Értéktárba való bekerülésbe.

Hernádi Mihályné régóta tagja a Békés Megyei Népművészeti Egyesületnek. Lányával szinte egy időben iratkoztak be a békéscsabai Kézműves Szakiskolába. Míg lánya a kézi és gépi hímzéssel ismerkedett, addig ő a csipkeverést sajátította el, s szép eredménnyel fejezte be a az iskolát.

Munkáival részt vett és részt vesz ma is az egyesületünk által megvalósított kiállításokon, pályázatokon. Lányával együtt rendszeres résztvevője az egyesületünk által szervezett szakmai továbbképzéseknek, táboroknak, konferenciáknak. Az általa készített alkotásokat rendszeresen zsűrizteti. Emellett saját településén, Mezőberényben is rendszeresen bemutatkozik alkotásaival.

Műfajában ápolja a hagyományokat, de ugyanakkor folyamatosan arra is törekszik, hogy az általa készített alkotások megfeleljenek a mai kor igényeinek is.

Hernádi Mihályné közösségi ember, rendszeresen vállal önkéntes munkát az egyesület különböző eseményein, rendezvényein, pl. Textiles Konferencia, mesterség bemutatók, stb.

Emberi magatartása és alkotói munkássága alapján jó szívvel ajánljuk munkásságát Mezőberény Város értékei közé.

Békéscsaba, 2016. április 16.

Pál Miklósné

BÉKÉS MEGYEI elnök
NÉPMŰVÉSZETI EGYESÜLET
5600 Békéscsaba, Luther u. 6.
TIP Békéscsaba: 11733003-20051998
Adószám: 18060998-1-04